

UZB003

Obecná didaktika

Co budeme v kurzu dělat?

- Přednášky
- Semináře
- Cvičné výstupy
- Videonahrávky
- Písemný test

Co budete v kurzu dělat?

- Zvažovat rozhodnutí stát se učitelem
- Budovat svoje přesvědčení a osobní teorie
- Spolupracovat
- Diskutovat
- Kriticko-přátelsky hodnotit

Jak se budeme v kurzu učit?

- Čtením
- Spoluprací
- Posloucháním
- Zkoušením si
- Pozorováním
- Reflektováním
- Hodnocením

Jaké na vás máme požadavky?

- Přečíst sylabus
- Cvičný výstup
- Povinná docházka v seminářích (80 %)
- Doporučená docházka na přednáškách
- Písemný test (66 %)

Cvičný výstup

- NE frontální výuka
- Krátký výklad může být součástí výstupu, je třeba ho ale kombinovat s dalšími metodami, které zapojí do výuky i studenty
- Cíl hodiny, použité metody, motivace studentů
- Písemná příprava odevzdaná do IS

Co je didaktika?

A B C D E F G

H I J K L M

N O P Q R S T U

V W X Y Z

9 Great **ABC** Games

**ABC Bottlecap Magnet
Animals**

www.daniellesplace.com

CNN

IBM

HBO

Různé náhledy na didaktiku

- teorii vyučování a umění vyučovat
- teorii vzdělávání (19. stol.)
- teorii učení, která napomáhá rozvoji člověka
- teorie vyučování a vzdělávání (Skalková)
- věda, která po teoretické i praktické stránce studuje procesy vzdělávání (Kalhous, Obst, 1998)

Co to je výchova?

Dualistické pojetí výchovy

A) Rozvoj přirozených vloh

- Rousseau, subjektivismus, Nové školy
- Výchova rozvíjí potence jedince

B) Překonávání přirozených sklonů a jejich nahrazování návyky

- Výchova je formativní činnost
- Výchova je konverze lidské přirozenosti

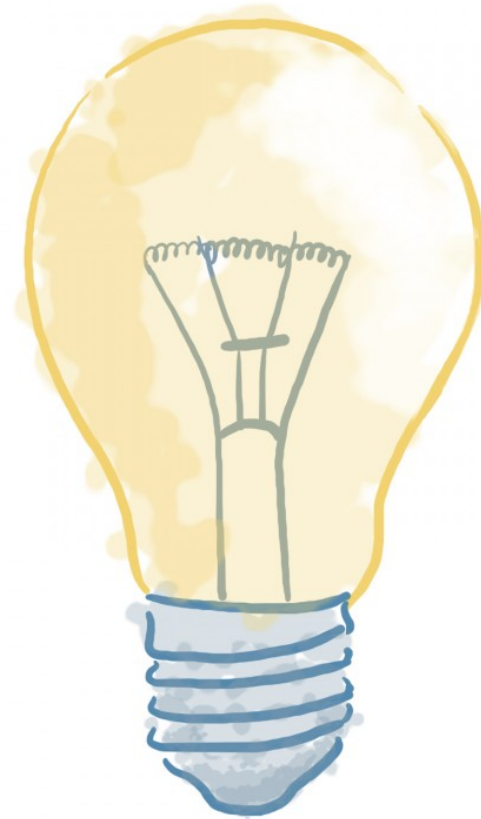
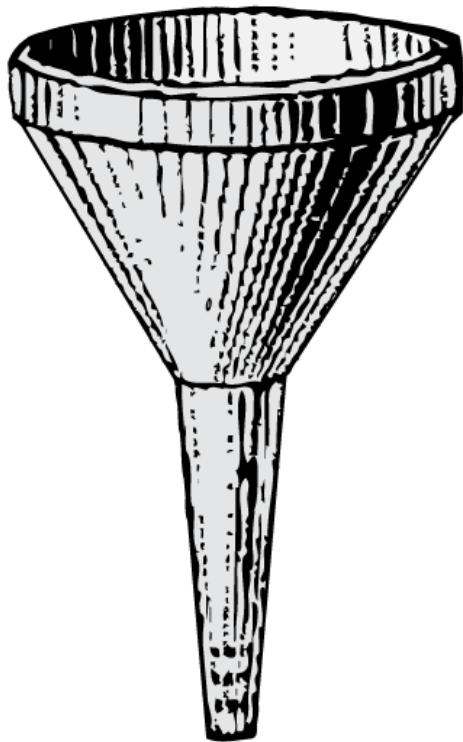
A) Přirozený rozvoj vrozených možností

- Rousseau: svobodný rozvoj dětské přirozenosti bez společenských zásahů a nátlaku
- Nikdy nezakazovat, nikdy netrestat a nikdy nic nepřikazovat. Co dítě nemůže pochopit, neučí se. Neučí se ani to, o co nejeví zájem.
- „Vše vychází dobré z rukou stvořitelových, vše se kazí v rukou člověka.“ (*Emil I*)
- Počátkem 20. století na Rousseaua navazuje hnutí Nové školy

B) Překonávání přirozených sklonnů a jejich nahrazování návyky

- Durkheim: vše, co člověka dělá člověkem, je společenského původu
- Výchova by měla učinit člověka citlivým vůči obecnějším strukturám
- Dětská nehotovost vyžaduje ochrannou péči a výchovu, která má moralizující a motivující funkci
- Vychovatel vede k transcendentním hodnotám

Co to je vzdělávání?

Shrnutí: výchova a vzdělávání

- Záměrná
  - Vzájemné působení
  - Soustavná
  - Organizovaná
  - Realizována na základě cílů
  - Rozvíjení hodnot jedince, osobnosti
- Záměrné
  - Vzájemné působení
  - Soustavné
  - Organizované
  - Realizováno na základě cílů
  - Osvojování si poznatků, dovedností, kompetencí

Koncept celoživotního učení

- Formální vzdělávání
- Neformální vzdělávání
- Informální učení

Specifičnost pedagogiky

Specifičnost pedagogiky:

Účelový vztah (cíl + prostředek)

Plánování nejlepší výchovy

Cíle výchovy

- Neill: cílem výchovy je učinit jedince šťastnější, více sebejisté, méně neurotické a méně předpojaté
- Locke: cílem výchovy je naučit jedince popřít svoje touhy a chutě a naučit se sledovat rozum
- Hutchinson: cíle výchovy je kultivace intelektu
- Whitehead: cílem výchovy je získání kulturního vědění a expertního vědění v určitém specifickém směru

Která teorie vyučování je nejlepší?

Jak vyučovat?

Vyučování jako ...

1. Umění
2. Aktivita zdravého rozumu
3. Nezasahování
4. Předávání klasického obsahu
5. Vyučování jako zprostředkování
6. Řemeslo / aplikovaná věda
7. Konstruování významu
8. Kooperace
9. Zábava
10. Příprava na praxi

1. Vyučování jako umění

- Komenský (*Didaktika velká*) označuje didaktiku za „všeobecné umění, jak naučit všechny všemu“
- Ježíš, Sokrates, Gándhí
- John Dewey: vyučování je plné intuice, lásky, estetického prožitku

2. Vyučování jako aktivita zdravého rozumu

- Každý má zkušenost z výuky
- Vyučování se nijak neodlišuje od běžného života
- Není nutné se učit vyučovat

3. Vyučování jako nezasahování

- Jean Jacques Rousseau
- „člověk je od přírody dobrý“
- přírodní růst jedince
- nezasahování, negativní výchova, romantismus
- ideje pro pedocentrismus, alternativní školy

3. Vyučování jako nezasahování

Neill: Summerhill

- radikální škola
- antiautoritativní výchova
- nepovinná výuka
- absence disciplinárního opatření
- princip samosprávy
- cílem výchovy je štěstí jedince

[video](#)

4. Vyučování jako předávání klasického obsahu

- Škola selhala, místo učení nabízí trénink a z učitelů se stali trenéři
- Kultivovanost a obecné vzdělání se ztratilo
- Tradice, která byla dobrá, se vytratila a z lidí se stali barbaři

4. Vyučování jako předávání klasického obsahu

- Obsahem výuky má být tradiční a klasické kurikulum
- Konzervativní tendence
- Základem kultury je text
- Udržování běhu společnosti a rozvoj dítěte
- Základní vzdělávání je ze své podstaty formováním těla, myšlení, komunikace a chování jedinců

4. Vyučování jako předávání klasického obsahu

Cíl základního vzdělávání

- základní vzdělávání zabezpečuje sekundární socializaci
- předává kulturní gramotnost, učí myslet a jednat
- zachování dialogu a kontinuity s myšlenkovou tradicí

4. Vyučování jako předávání klasického obsahu

Kultura a kulturní gramotnost je postavena na těchto základech

- literární gramotnost (jazyková, informační)
- sociální gramotnost (hodnoty, ideje)
- přírodovědecká a matematická gramotnost (věda a technika)
- umělecká a estetická sféra
- kultura těla a tělesnosti

Paradigmata učení

- Behaviorismus
- Kognitivismus, informační psychologie
- Kognitivní konstruktivismus
- Sociální konstruktivismus

	Behaviorismus	Kognitivismus, informační psychologie	Kognitivní konstruktivismus	Sociální konstruktivismus
Pojetí poznání	univerzální, objektivní, nezávislé na poznávajícím	univerzální, objektivní, ale ovlivněné předchozí znaností poznávajícího	individuálně konstruované, „objektivní“, ale závislé na úrovni vývoje inteligence	sociálně konstruované, „subjektivní“, distribuované mezi různé jedince
Metafora žáka	velké nádraží s mnoha výhybkami	počítač	naivní vědec	učeň u mistra
Definice učení	změna projevů chování	osvojení nových způsobů zpracování informace	osobní nalézání smyslu	vnikání do kultury určitých společenství

	Behaviorismus	Kognitivismus, informační psychologie	Kognitivní konstruktivismus	Sociální konstruktivismus
Průběh učení	vytváření spojení mezi podněty a reakcemi	přenášení informace z krátkodobé do dlouhodobé paměti	řešení problémů, asimilace, akomodace poznatkových struktur	dialog s experty a vrstevníky, konfrontace názorů, stanovisek
Učitel je	zdroj informací	manažer	facilitátor	spolupracovník
Metoda a strategie vyučování	rozčleň učivo, vylož, předveď, zpevni žádoucí návyky procvičením, poskytni ihned zpětnou vazbu	vytvoř informačně bohaté prostředí; předveď, jak expert s informacemi pracuje	vyvolej pocit rozporu mezi stávajícím pojetím žáka a novou zkušeností a pomoz mu obnovit novou, lepší rovnováhu	podílej se spolu s žáky na konstruování reality prostřednictvím diskuse o dosavadních pojetích
Činnost žáka	co nejpřesněji opakuje poznání předávané autoritou; naslouchá a sleduje	provádí mentální operace s informacemi, rozvíjí reprezentace a automatizuje scénáře	získává zkušenost s realitou prostřednictvím činnosti; asimiluje informaci	vytváří realitu sociální i fyzickou činností; se spolužáky a učiteli tvorí autentické produkty

5. Vyučování jako zprostředkování

- Thorndike (beh.), Skinner (neobeh.)
- Měření a testování žáků
- Učivo se systematicky rozdělí na malé celky, které jsou předány žákům
- Zapamatování jednotek se zpevňuje opakováním, procvičováním a zkoušením
- Daltonský učební plán

6. Vyučování jako konstruování významu

- Proti transmisi
- Jedinec sám konstruuje význam a smysl, když aktivně pracuje
- Soubor teorií, které se dnes nejvíce vyvíjí

Jean Piaget (1896-1980)

- Biolog, psycholog

Otázky

- Jak se poznání vyvíjí?
- Jak se učí dítě?

- Organismus usiluje o rovnovážný vztah

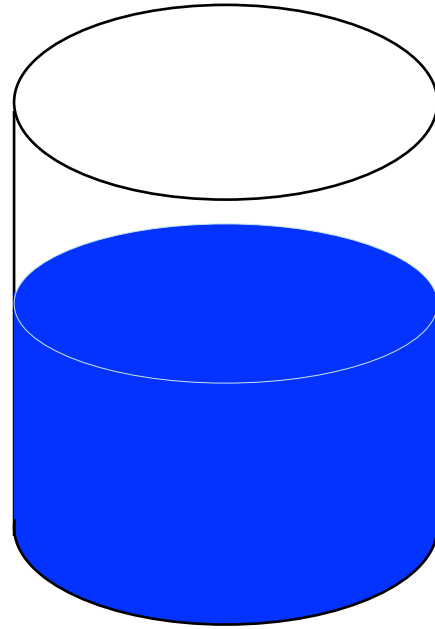
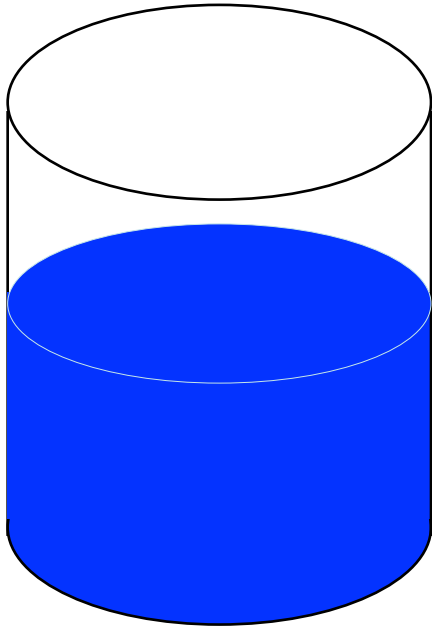

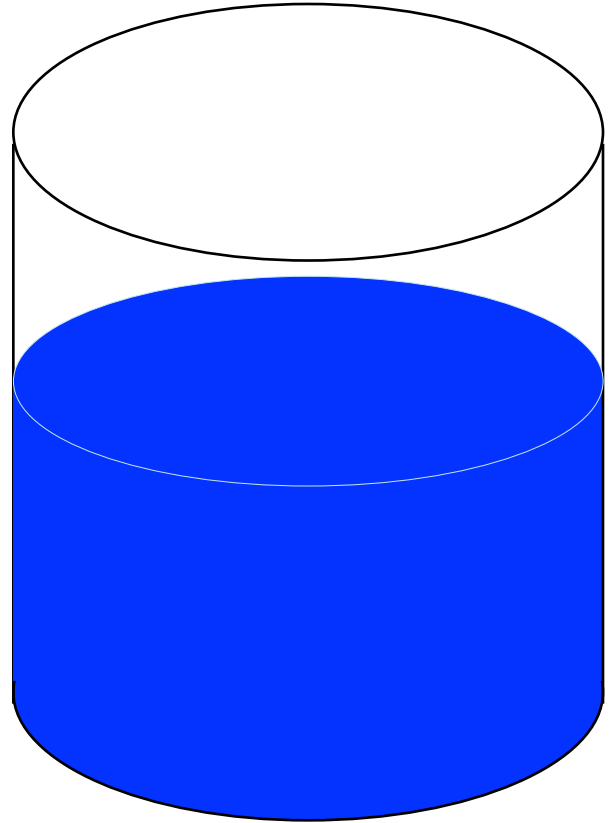
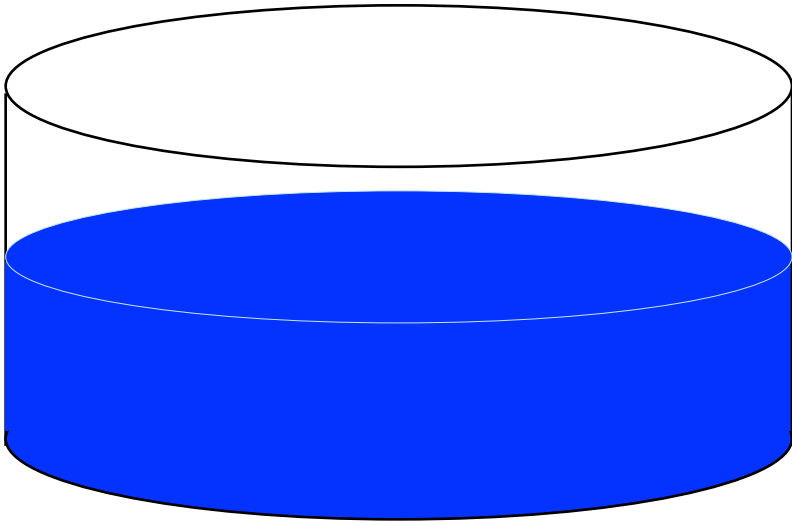
Jean Piaget

- Rovnováhy je dosaženo skrze
  - Asimilaci
  - Akomodaci
  - Příklad: nestálost objektů
- Konstrukce poznání

Vývoj kognitivních operací

Přibližný věk	Stadium	Charakteristika
0-2	Senzomotorické	Dítě si rozvíjí koncept stálosti objektů a schopnost učit se z mentální reprezentací. Dítě je tedy zprvu egoistické a konkrétní. Objekt nezmizí, když se na něho přestanou dívat (9 měsíců).
2 - 7	Předoperační	Myšlení dětí je egocentrické, postrádají pojetí konverzace. Centrace.
7 - 11	Konkrétní operace	Získávají pojetí konverzace, nemají schopnost abstraktního myšlení, nedokáží testovat hypotézy. Zachování množství.
Začátek kolem 11, 12	Formální operace	Dítě začíná mít schopnost abstraktního myšlení. Ale k tomu, aby ji získalo, potřebovalo konkrétní zkušenosti.

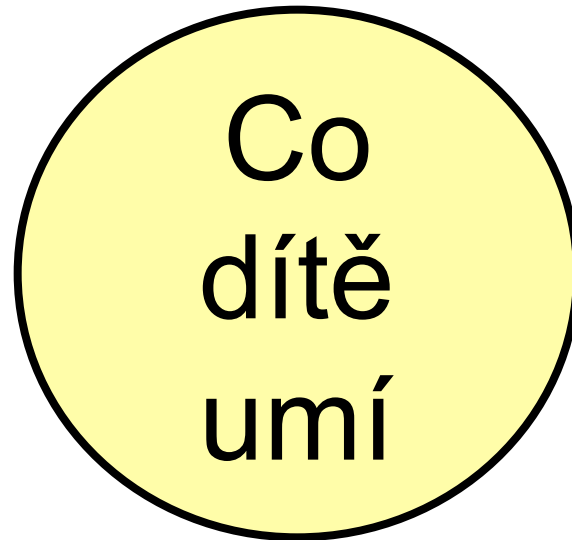
Přechod od jednoho stadia k druhému

- zrání
- učení, poznávání
- interakce s prostředím
- rovnovážný vztah

Vygotskij: Zvnitřnění sociálních interakcí

„každá psychická funkce se v kulturním vývoji dítěte objevuje na scéně dvakrát, ve dvou plánech – nejprve v sociálním, potom v psychologickém, nejprve mezi lidmi jako kategorie interpsychická, potom uvnitř dítěte jako kategorie intrapsychická“ (1978, s. 121)

Vygotskij: Zóna nejbližšího vývoje

Vygotskij: Zóna nejbližšího vývoje

Co
dítě
umí

ZNV
Co se dítě
naučí

Vygotskij: Zóna nejbližšího vývoje

Co dítě
nebude
umět

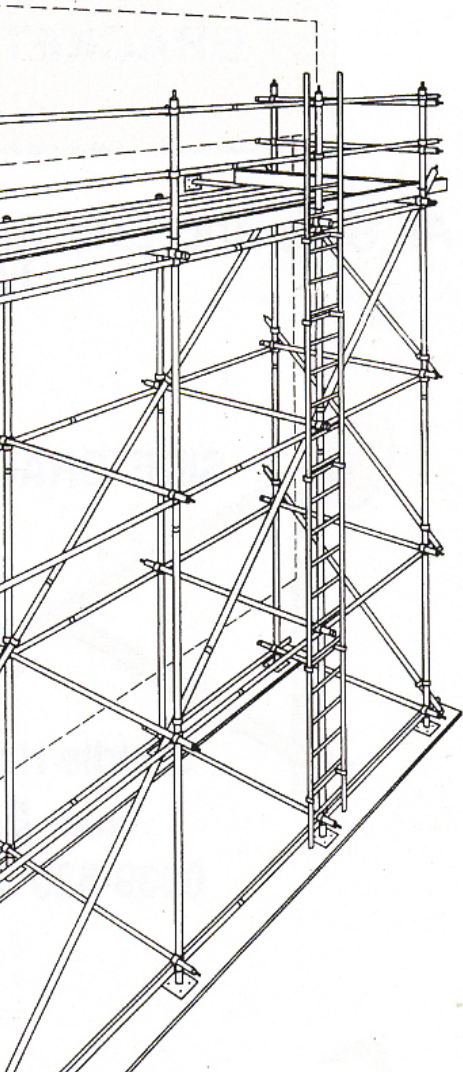
Co
dítě
umí

ZNV
Co se dítě
naučí

Definice zóny nejbližšího vývoje

vzdálenost mezi aktuálním stupněm rozvoje (založeném na samostatném vývoji) a potenciálním stupněm rozvoje, který je podmíněn vedením dospělého nebo spoluprací se schopnějšími vrstevníky

Koncepce lešení (*scaffolding*)

Proces, který umožní dítěti nebo začátečníkovi řešit problém, splnit úlohu nebo dosáhnout konkrétního cíle, který přesahuje hranice neasistovaného úsilí.

(Bruner)

Ž Matěj: Naše soustava se skládá z osmi planet a z toho jedna je Země. Planety obíhají kolem osy, středem Sluneční soustavy je Slunce. Planety jsou v tomto pořadí: Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter Saturn, Uran, Neptun.

U: No, není to zlé, ale vadí mi, že se otáčí kolem osy, jo. Ale tam, představ si, že máš planetu a máš osu tady. *(kreslí na tabuli planetu a mimo ni kreslí osu)* Myslíš, že se ta planeta otáčí takhle dokola? *(ukazuje, jak by se planeta mohla otáčet)*

Ž Matěj: Ne.

U: Takže kolem jaké osy?

Ž Matěj: Kolem své.

U: Tam musí být kolem své osy, jo? Takže ... kolem osy, točí se kolem osy ... musí to být tedy naprosto přesné.

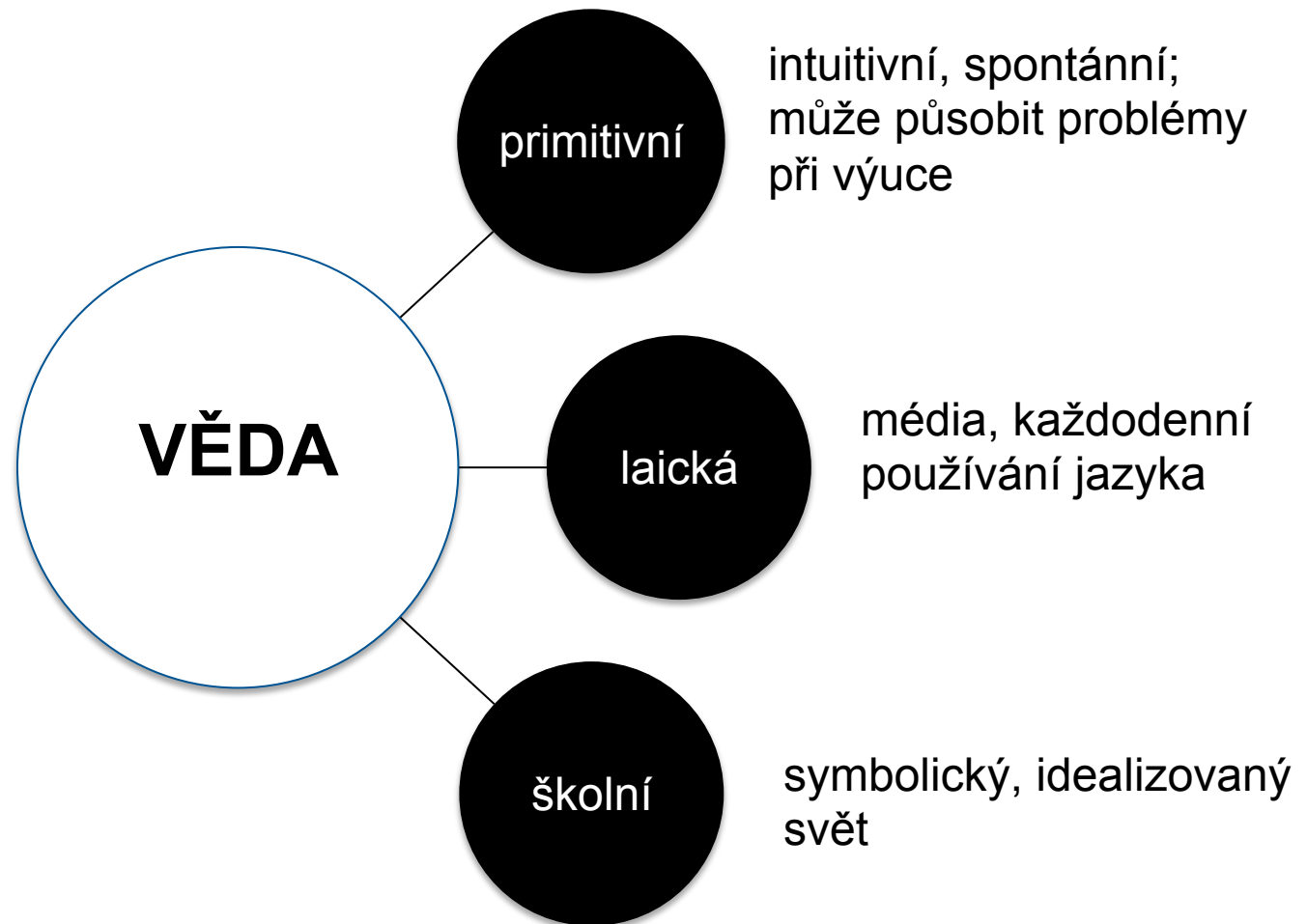
Konstruktivistická výuka

- Je třeba nezaměřovat se pouze na předávání informací žákům. Stejně, ne-li větší úsilí, by mělo být vynakládáno na propojování poznatků, kterými žáci již disponují.
- Myšlenka, že dáme dětem nějaké kostky či jiný materiál, necháme je samotné a když se vrátíme po patnácti letech, očekáváme, že vynalezli matematickou analýzu, nedává vůbec žádný smysl. Učitel je stále autoritou, stále učí.

Lowe: roviny ovlivňující kognitivní proces žáka

- Je třeba nezaměřovat se pouze na předávání informací žákům. Stejně, ne-li větší úsilí, by mělo být vynakládáno na propojování poznatků, kterými žáci již disponují.
- Myšlenka, že dáme dětem nějaké kostky či jiný materiál, necháme je samotné a když se vrátíme po patnácti letech, očekáváme, že vynalezli matematickou analýzu, nedává vůbec žádný smysl. Učitel je stále autoritou, stále učí.

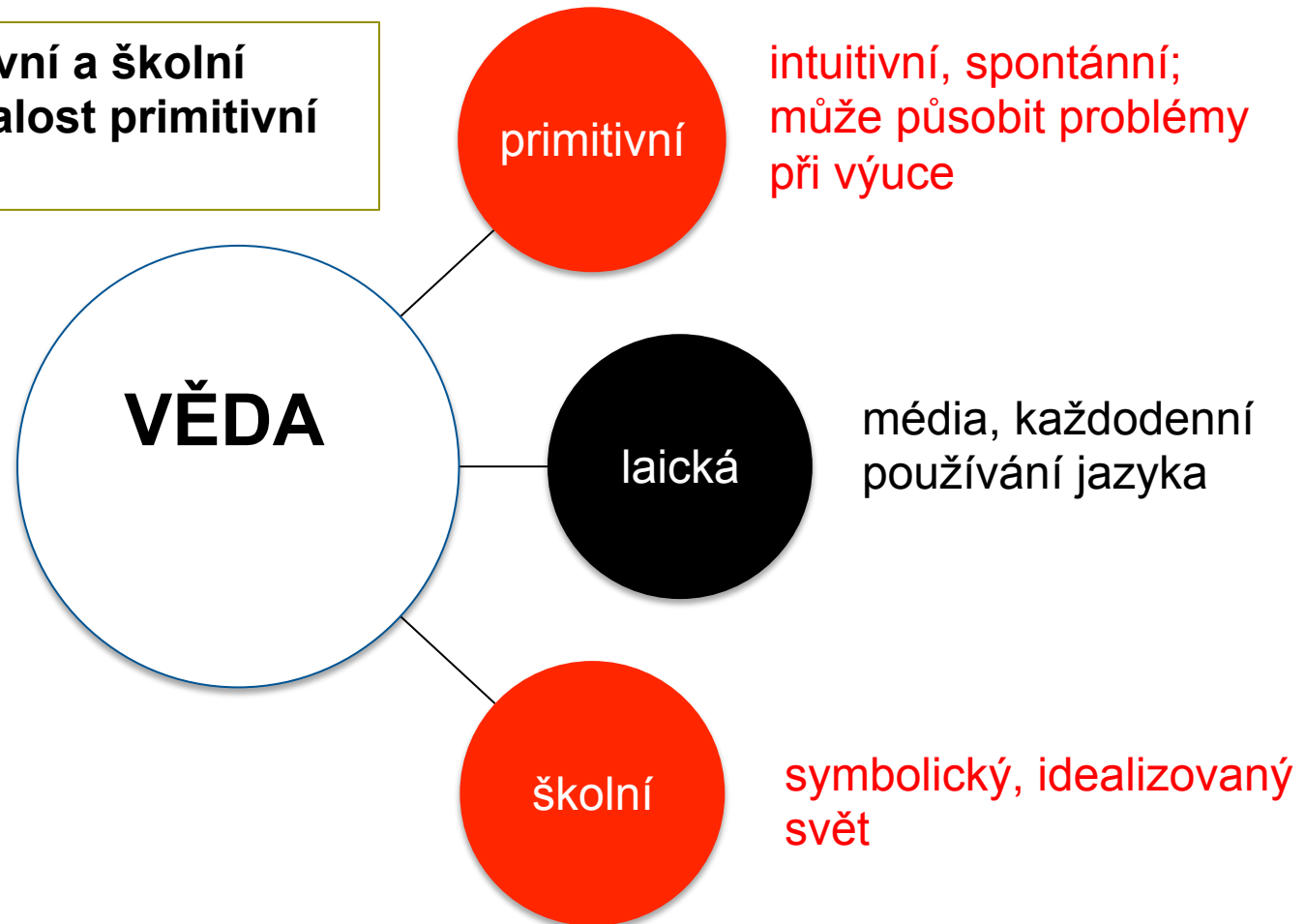
Lowe: roviny ovlivňující kognitivní proces žáka

Lowe: roviny ovlivňující kognitivní proces žáka

Sbližování primitivní a školní vědy vyžaduje znalost primitivní vědy žáka.

Znaky konstruktivistické výuky

Murphyová (1997)

1. Učivo je předkládáno z různých hledisek, učitel využívá různých metod pro prezentaci učiva.
2. Cíle a plány pochází přímo od žáků nebo jsou stanoveny ve spolupráci s učitelem.
3. Učitel je v roli mentora, průvodce, facilitátora a tutora, tedy toho, kdo vyučuje, pomáhá překonat obtíže, připravuje, naznačuje, poskytuje fakta. Učitel uplatňuje takový styl řízení, který je protipólem příkazování a kontroly.

Znaky konstruktivistické výuky (2)

4. Žáci aktivně sledují a řídí vlastní kognitivní činnost – vědí co umí, jak se to učí a proč.
5. Učení je orientované na žáka, který je ve výuce hlavním činitelem.
6. Učební situace, techniky, obsah, a úkoly reprezentují přirozenou komplexnost reality světa – autentické činnosti odrážejí skutečné životní situace.

Znaky konstruktivistické výuky (3)

7. Zdůrazňuje se konstrukce znalostí a ne reprodukce.
8. Individuální poznání žáka se proměňuje díky vyjednávání, spolupráci a sociální zkušenosti – díky kooperativnímu učení.
9. Žákovy předchozí znalosti, domněnky, názory a stanoviska jsou zahrnuty do (re)konstrukčního procesu.

Znaky konstruktivistické výuky (4)

10. Klade se důraz na řešení problémů jako na didaktickou metodu, při které se zapojuje myšlení vyššího řádu a dochází k hlubokému porozumění.
11. Chyba je respektována, zprostředkuje příležitost pro vhled do žákových předchozích znalostí – s chybou se pracuje.
12. Zkoumání je využíváno jako nejlepší přístup k povzbuzení studentů k nezávislému získávání znalostí a dosahování cílů.

Znaky konstruktivistické výuky (5)

13. Žáci mají příležitost k „učňovskému učení“ (jednota praktických úkolů a rozvoje schopností a znalostí za pomoci učitele).
14. Jednota znalostí je reflektována v zaměření na vztahy mezi známými pojmy a na mezipředmětové vztahy v souvislosti s novým učivem.
15. Učitel upřednostňuje kooperativní učení, aby žáci měli možnost vnímat alternativní názory – úkoly musí být takové, aby umožňovaly kooperativní činnosti.

Znaky konstruktivistické výuky (6)

16. Žákům je poskytována pomoc při překonávání limitů svých schopností – podpůrná rozvíjející výuka.
17. Hodnocení je komplexní, předmětem je široké spektrum žákovských produktů.
18. Primární data zprostředkovávají odkaz na reálný svět a jeho souvislost s učivem.

Transmisivní

předkládány hotové poznatky

zaměřena na výkon

výcvik k co nejefektivnějšímu řešení standardních situací

učitel = trenér upozorňující na nedostatky

méně náročná na čas a úsilí učitele

výchova ke studijní disciplíně

motivace = úspěšné absolvování zkoušky

Konstruktivní

aktivní konstrukce poznatků žákem (AKP)

zaměřena na osobnostní rozvoj

snaha o efektivní integraci nových poznatků

učitel = facilitátor usnadňující cestu k vlastnímu poznání

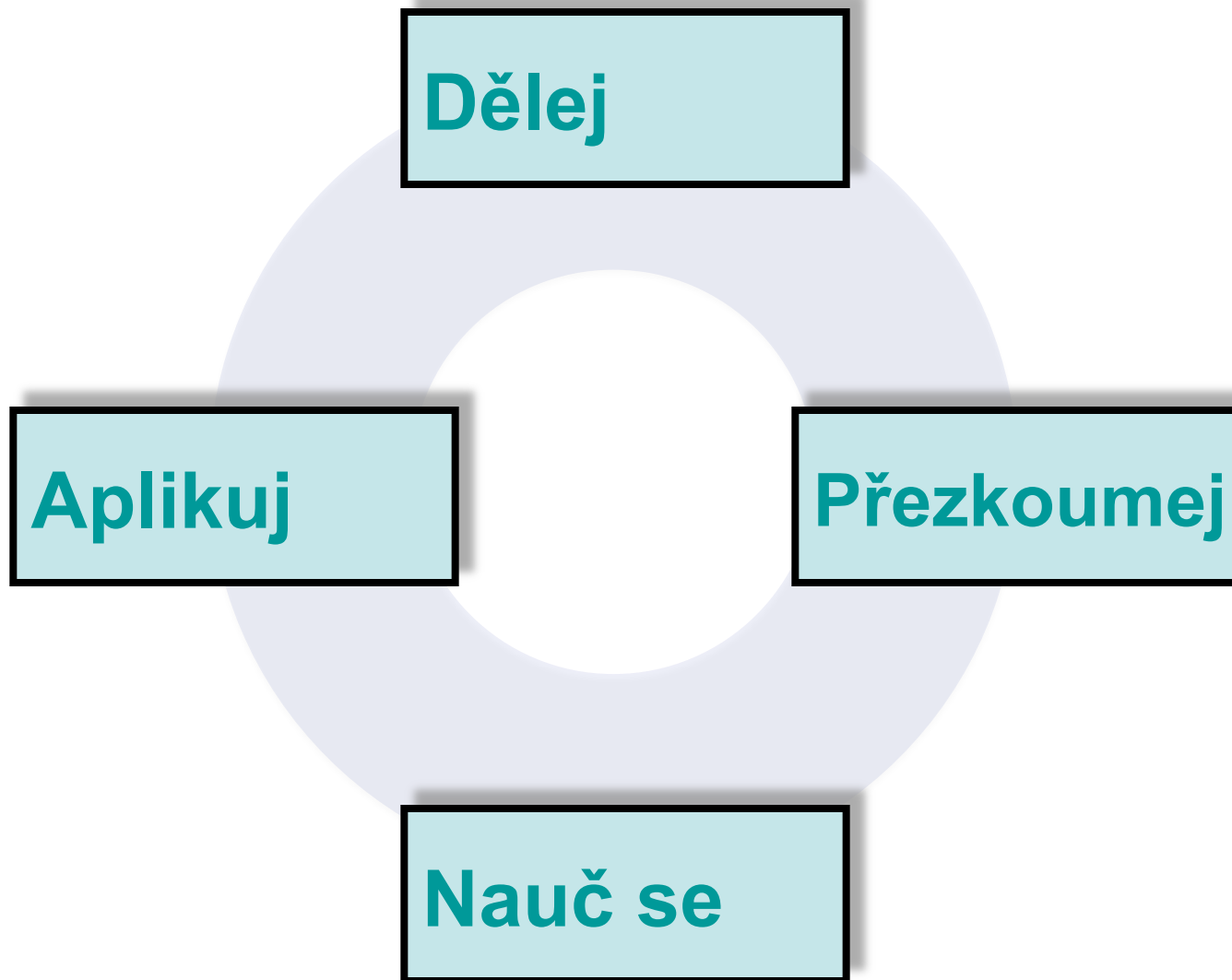
klade větší požadavky na práci a přípravu učitele

výchova k samostatnosti

motivace = získání nových schopností

Konstruktivistické učení

Kritika konstruktivismu

- kritika vývojové a stupňovité lidské inteligence
- časová náročnost
- ekonomické hledisko
- tvrzení, že učení je aktivní, není tak radikální, jak by se mohlo zdát, protože jakékoliv učení je aktivní
- zhoršení vzdělávacích výsledků

7. Kritické myšlení

- Vzdělávat znamená učit děti myslet
- Kritické myšlení by mělo být **formální** povahy, to znamená nevázat se na obsahy, jde pouze o rozvoj struktury myšlení
- Žádná kritika společnosti

7. Kritické myšlení

Kritické myšlení

- zkoumání a ověřování všech tvrzení, která jsou předkládána k přijetí
- Nezávislé myšlení
- Produktivní myšlení
- Nestačí se naučit číst a psát

7. Kritické myšlení

Metody

- Volné psaní
- I.N.S.E.R.T.
- Podvojný deník
- Pětílístek
- Čtení v rolích
- Čtyři rohy
- E – U - R

7. Kritické myšlení

Třífázový cyklus učení (E – U - R)

- **Evokace:** studenti vyjadřují svoje znalosti a neznalosti tématu
- **Uvědomění si významu:** konfrontace studentova původního konceptu daného tématu se zdrojem nových informací
- **Reflexe:** studenti přeformulují své chápání tématu pod vlivem nových informací

7. Kritické myšlení

- Tomková, Anna. *Program Čtením a psaním ke kritickému myšlení v primární škole*. Praha: UK, 2007. 98 s.
- Fisher, Robert. *Učíme děti myslet a učit se*. Praha: Portál, 2004. 172 s.

www.kritickemysleni.cz/

8. Kooperativní učení

„Je založeno na principu spolupráce při dosahování cílů. Výsledky jedince jsou podporovány činností celé skupiny a celá skupina má prospěch z činnosti jednotlivce. Základní pojmy kooperativního vyučování jsou sdílení, spolupráce a podpora“

Kasíková 1997

8. Kooperativní učení

Freinetova moderní škola

- sociální učení ve skupinách
- volný text
- školní tiskárny
- korespondence
- kritika zúžení dítěte na racionální bytost

8. Výzkumy kooperativního učení

Kooperativní výuka je efektivní, když

- odměna za práci navíc
- každý žák má svoji zodpovědnost
- interakce tváří v tvář
- pozitivní vzájemná závislost
- úkoly mají více než jedno řešení

8. Teorie kooperativního učení

- Kasíková, Hana. *Kooperativní učení, kooperativní škola*. Praha: Portál, 1997.
- Kasíková, Hana. *Učíme se spolupráci spoluprací*. Kladno: AISIS, 2005.

9. Vyučování jako zábava

- Neil Postman: *Ubavit se k smrti* (1985, česky 1999)
- Z výchovy a vzdělávání se stává zábava
- seriál *Sezame, otevři se* (1969)
- TV neučí, baví
- Mizení dětství
- Ne Orwellovo *1984*, ale Huxleyho *Konec civilizace*

10. Vyučování jako příprava na praxi

- *„Co je soukromé, je dobré, co je veřejné, je špatné“* (neoliberalismus)
- Orientace na konkurenceschopnost
- Efektivita, evaluace, akontabilita
- Vzdělání je zboží
- Redukce hodnot
- Rozmanitost a tvořivost x kognitivním operacím

Souhrn: Vyučování jako ...

1. Umění
2. Aktivita zdravého rozumu
3. Nezasahování
4. Předávání klasického obsahu
5. Vyučování jako zprostředkování
6. Řemeslo / aplikovaná věda
7. Konstruování významu
8. Kooperace
9. Zábava
10. Příprava na praxi

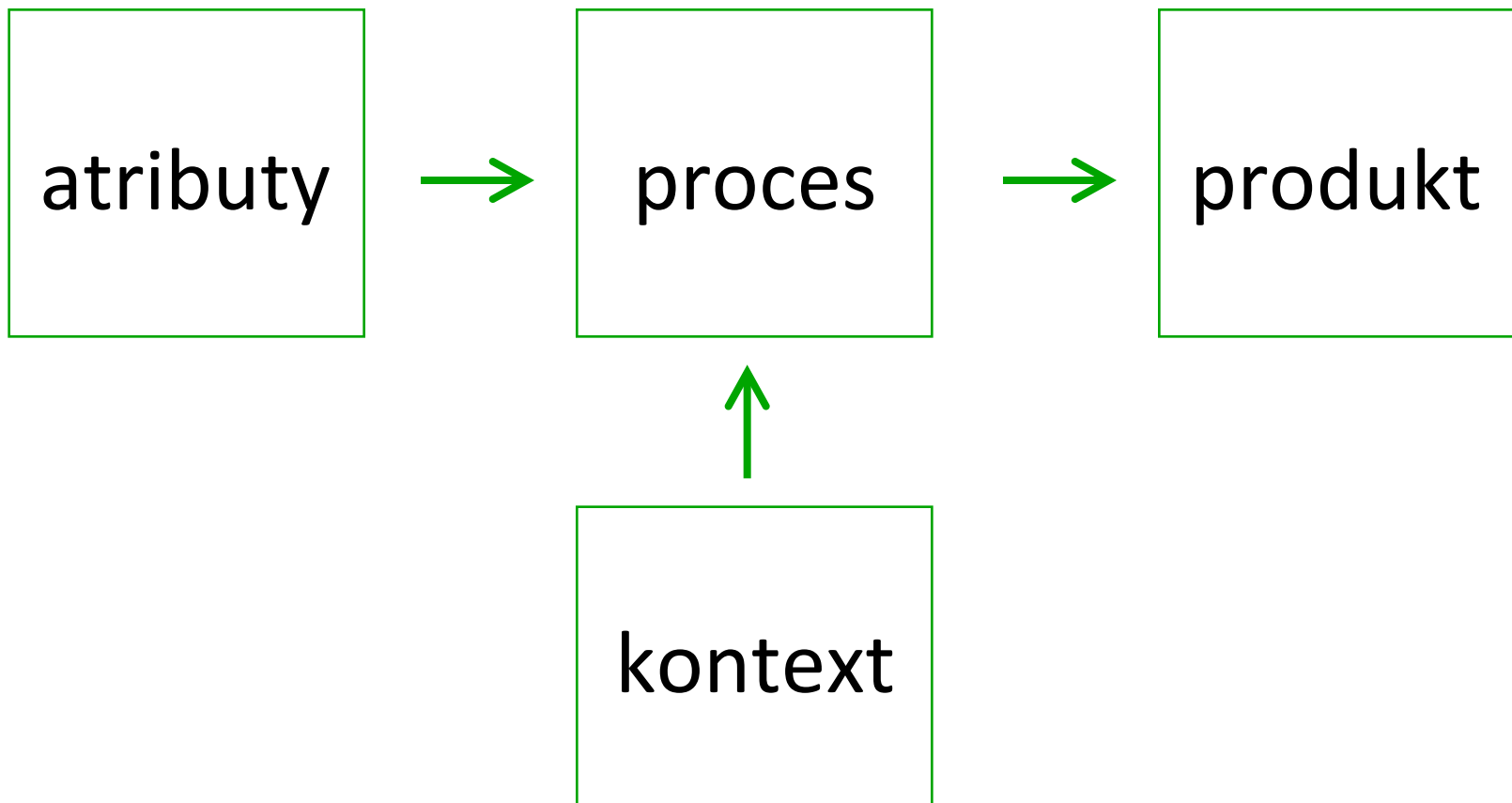
Nejlepší teorie vyučování

1. Zóna nejbližšího vývoje: dejte jim, co potřebují
2. Lešení: a trochu přidejte
3. Kognitivní a afektivní učení: emoce
4. Explicitní cíl: říkejte žákům, co a proč děláte
5. Metody: vybírejte jako poslední

Povaha didaktiky

- Preskriptivní teorie (návod)
- Racionalistické teorie (plán)
- Reflektivní teorie (reflexe učitele)

Deskriptivně-korelačně-experimentální cyklus

Povaha didaktiky

- Preskriptivní teorie (návod)
- Racionalistické teorie (plán)
- Reflektivní teorie (reflexe učitele)

Tylerův princip

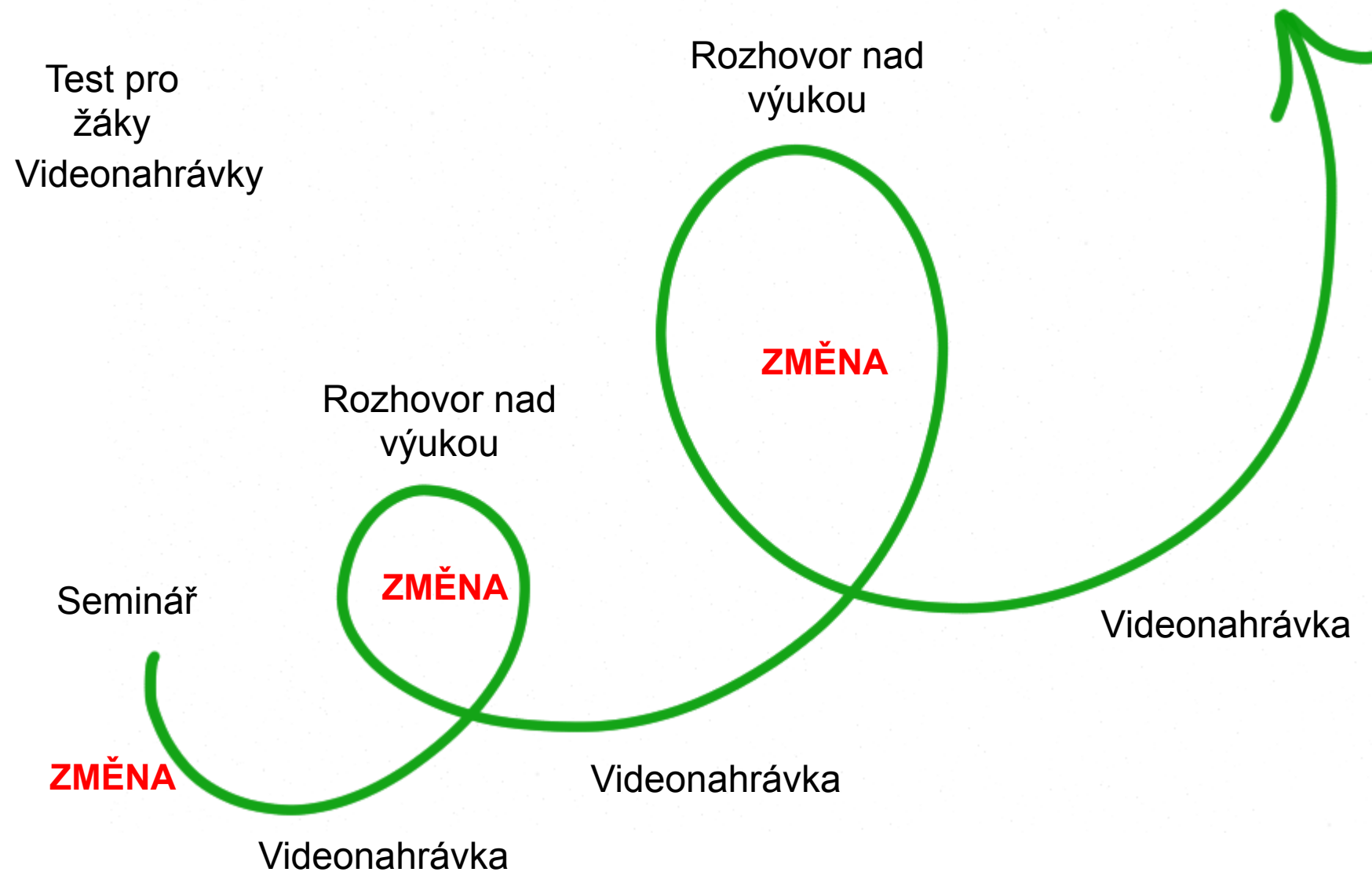
Ve 40. letech 20. století Ralph Tyler položil 4 otázky, které se vztahují na cíle vzdělávání a jsou dodnes používány:

1. Jaké pedagogické cíle by měla škola naplňovat? (*účel*)
2. Prostřednictvím jakých výukových aktivit by měly být tyto cíle realizovány? (*výběr výukových aktivit*)
3. Jak mohou být tyto výukové aktivity co nejlépe provedeny? (*organizace*)
4. Jak můžeme zjistit, v jakém rozsahu jsou cíle naplněny? (*evaluace*)

Povaha didaktiky

- Preskriptivní teorie (návod)
- Racionalistické teorie (plán)
- Reflektivní teorie (reflexe učitele)

Výzkumný plán

Reflektivní teorie

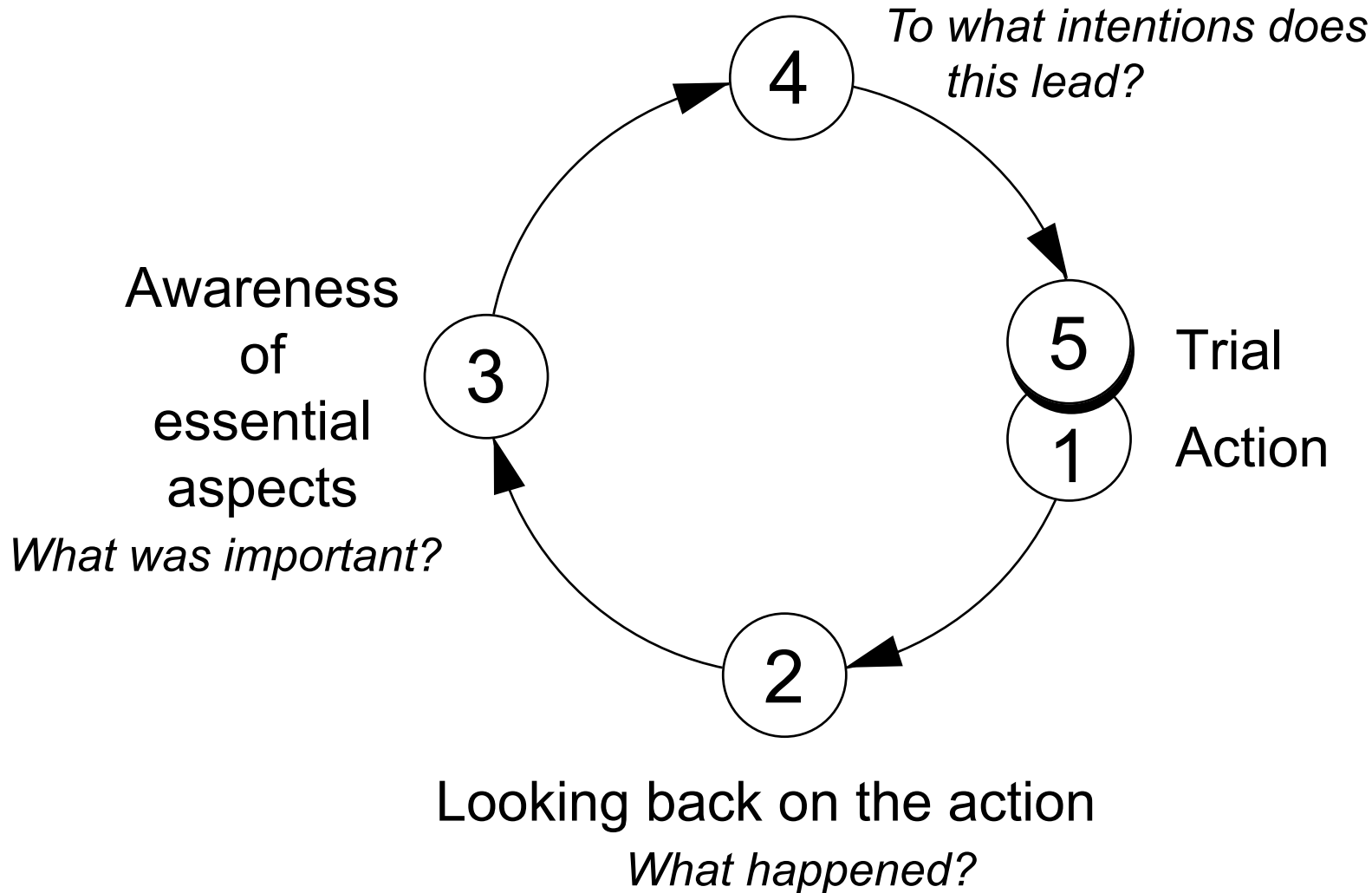
Reflektivní cyklus, někdy též označován jako akční cyklus (*action cycle*), se skládá z následujících kroků

1. začíná otázkou Jak zlepšit svoji výuku?
2. setkávám se s obtížemi, když moje představy nejsou v praxi naplňovány
3. představuji si způsoby překonání těchto obtíží
4. jednám na základě vybraného řešení
5. hodnotím výsledek svého jednání
6. měním své jednání ve světle hodnocení

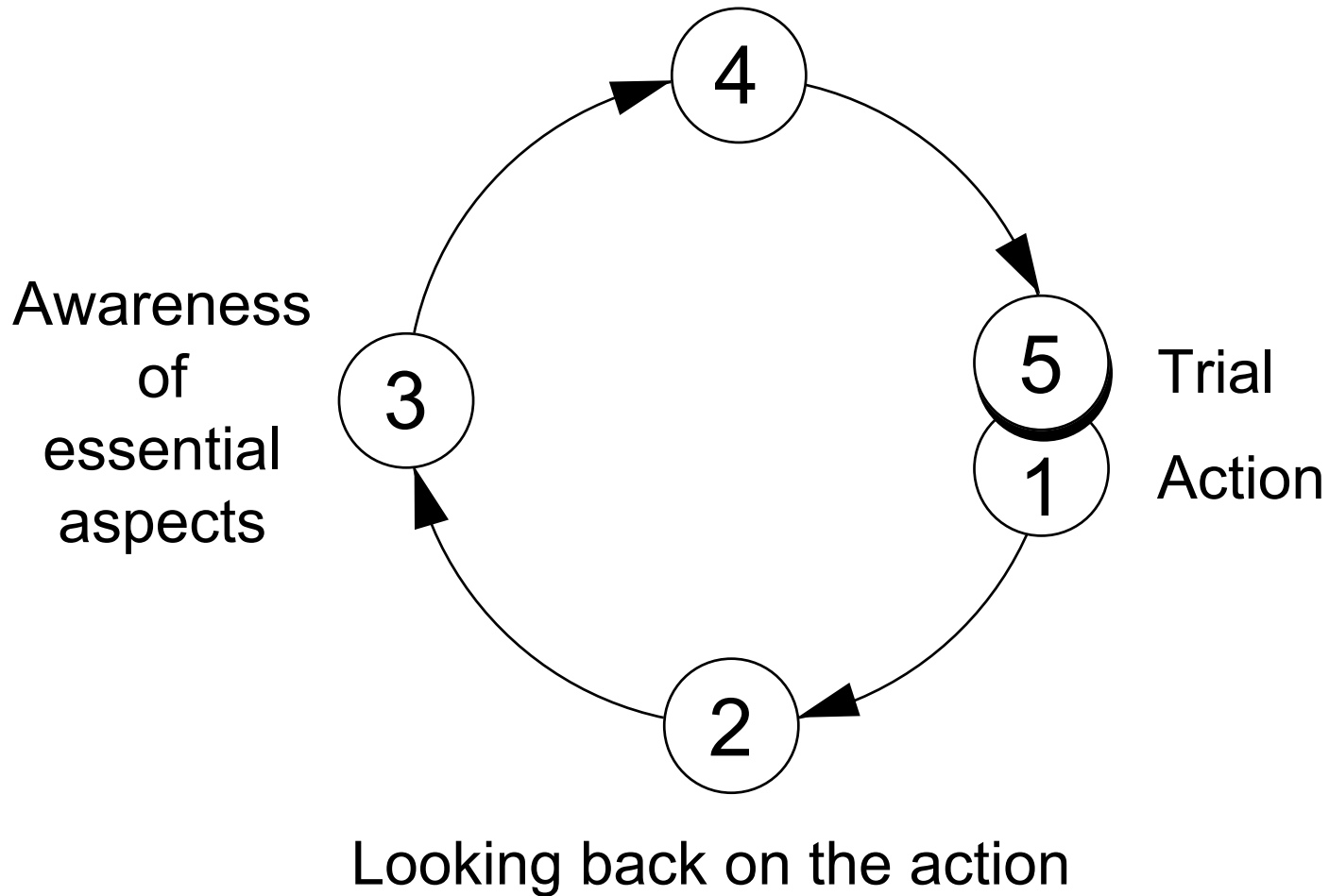
ALACT model

Creating alternative methods of action

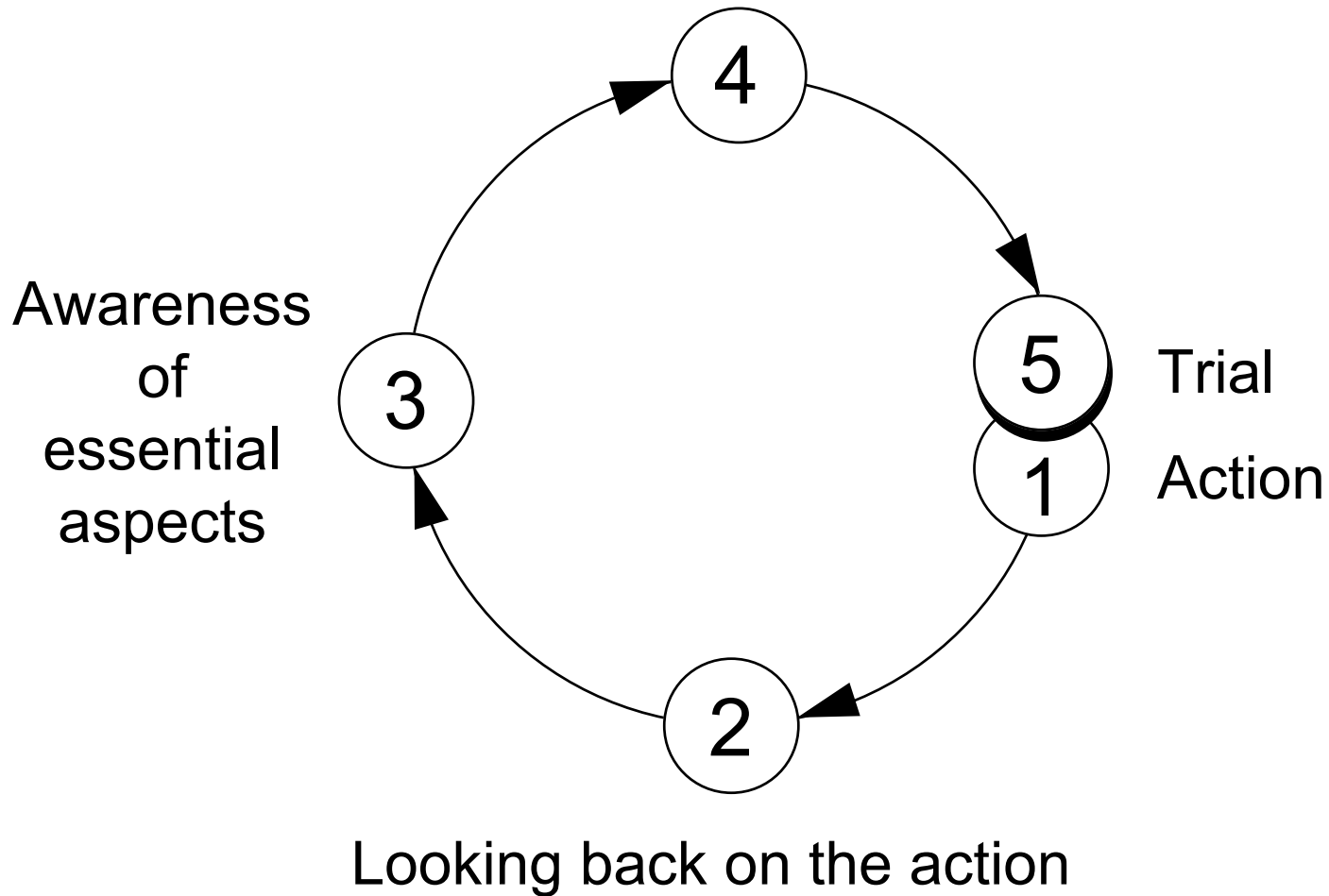
ALACT model

Creating alternative methods of action

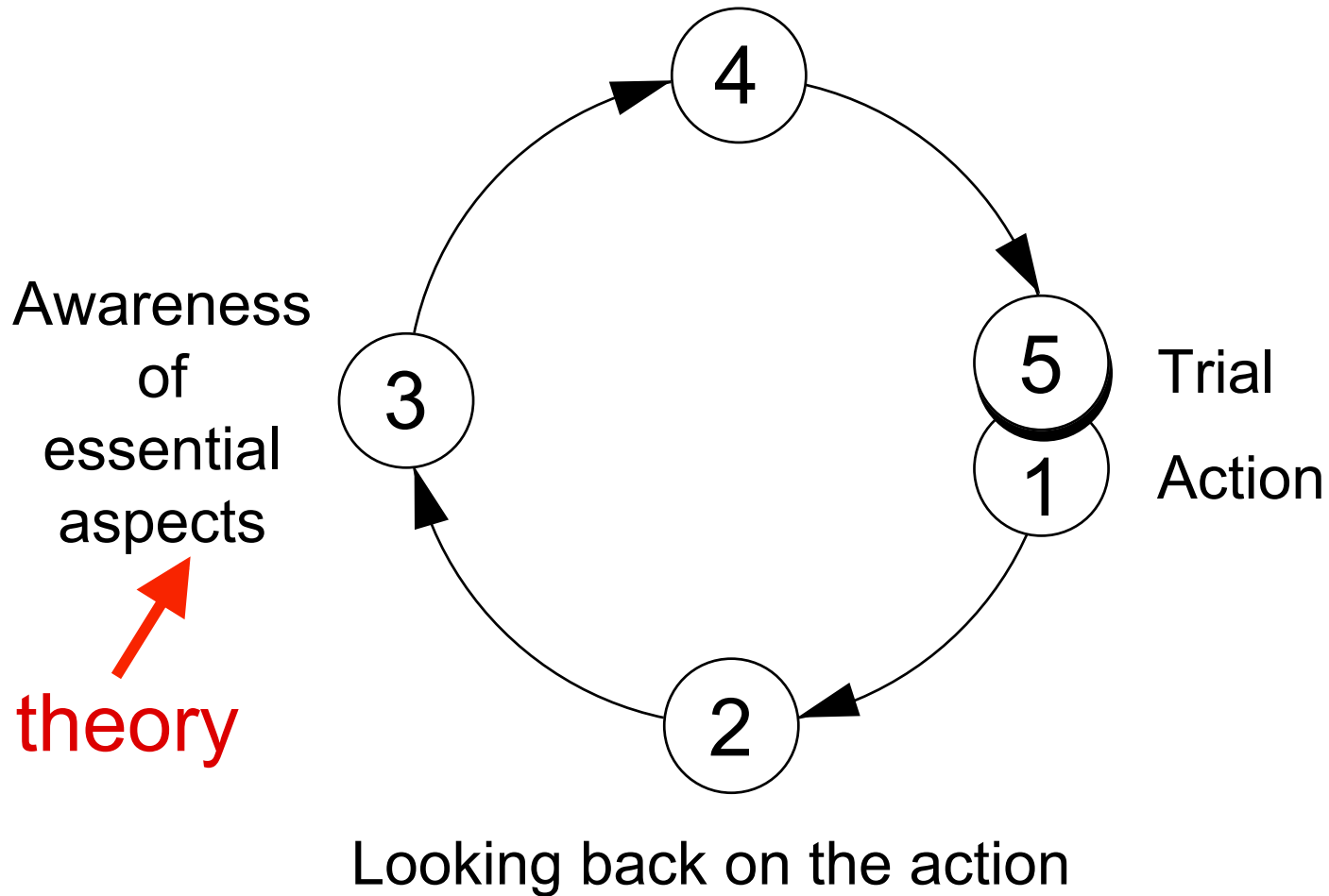
ALACT model

Creating alternative methods of action

ALACT model

Creating alternative methods of action

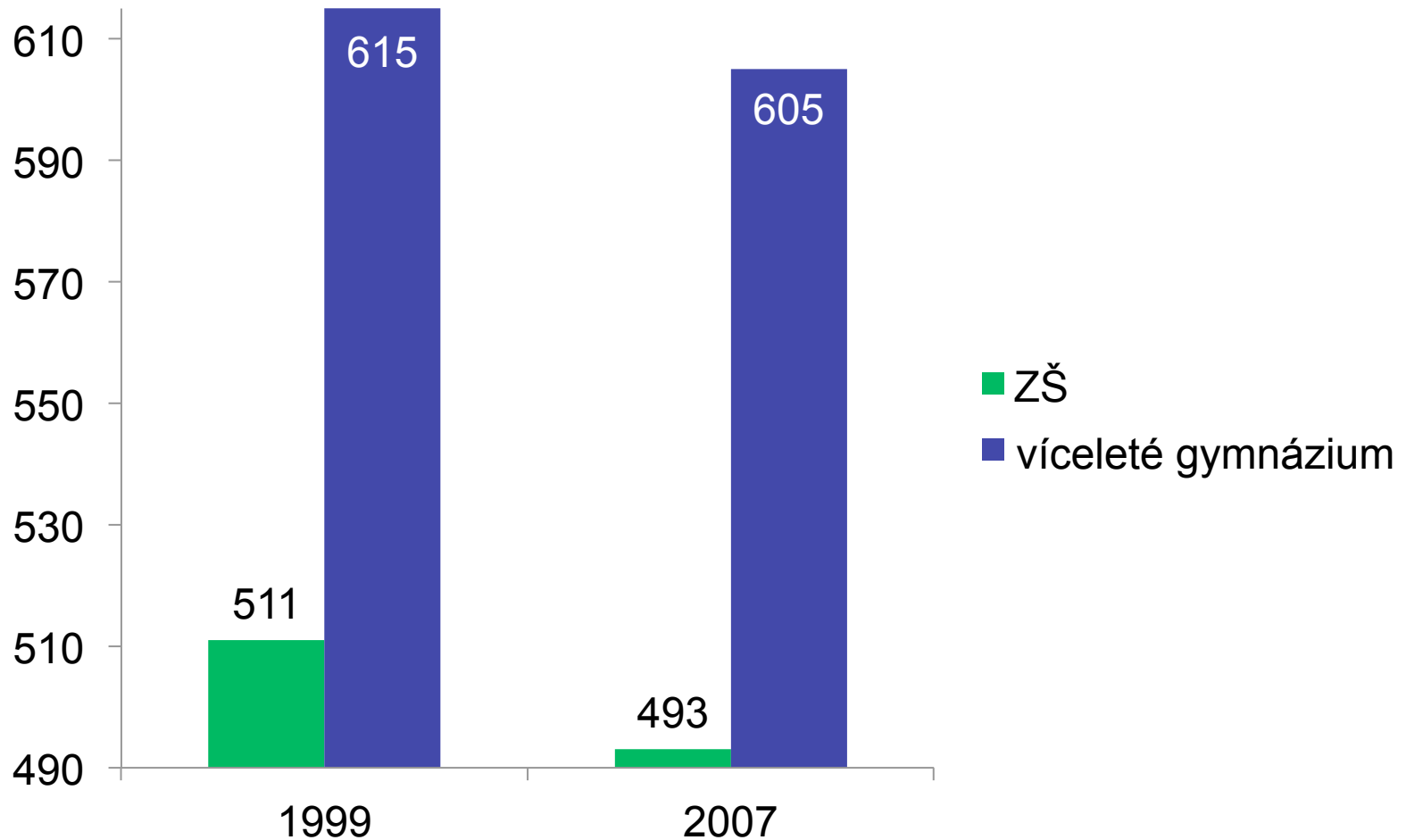

Jak si vybrat školu?

Jak si vybrat školu

- Webové stránky ([článek Mareše a Lukase](#))
- Priority školy ([kodex školy](#))
- Inspekční zprávy
  - Ne vždy na stránkách školy
  - Viz [Česká školní inspekce](#) - v [registru inspekčních zpráv](#)
- Seznam všech škol
[Ústav pro informace ve vzdělávání](#)

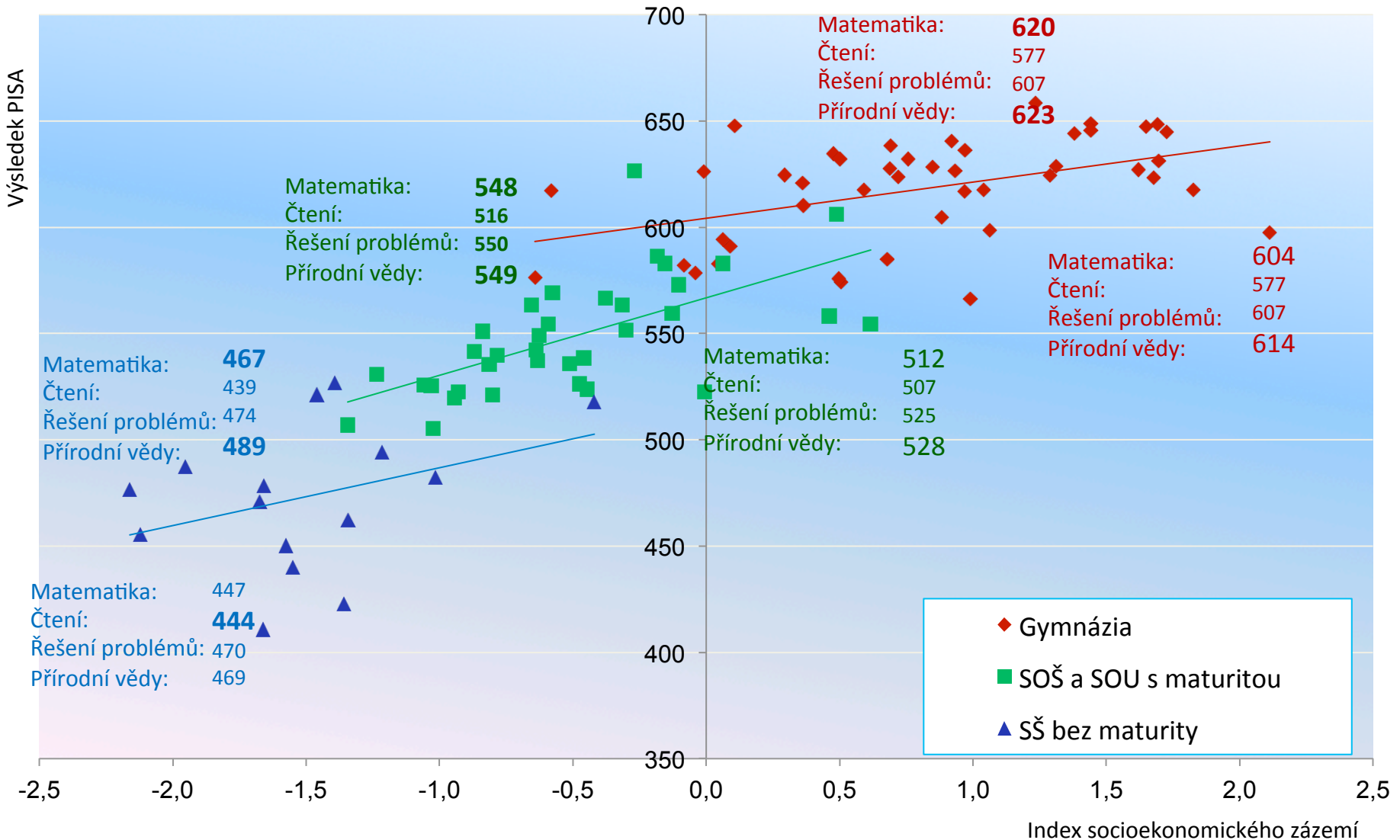
Čeští žáci v mezinárodním srovnání

Výsledky žáků ZŠ a víceletých gymnázií v matematickém testu (TIMSS)

Střední školy: PISA: G, SOŠ+SOU, SŠ bez m.

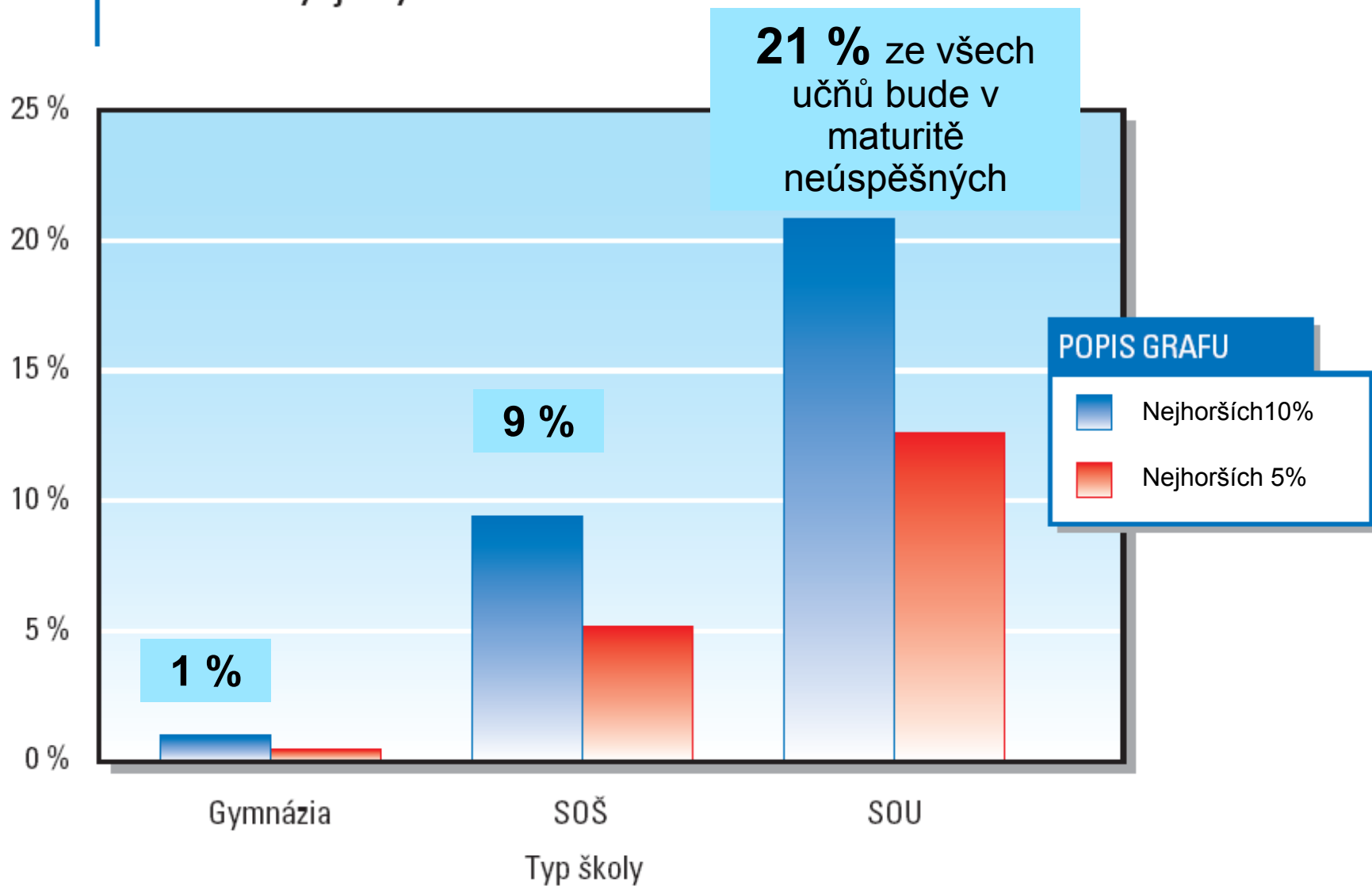
Šest skupin středních škol podle výsledku v PISE a socioekonomického zázemí
 PISA 2003, Gymnázia, SOŠ a SOU s maturitou a SŠ bez maturity

Maturita nanečisto – podíl neúspěšných žáků podle typu školy

Český jazyk 2005

Jak si vybrat školu

- Školní vzdělávací program: ZŠ Tábořská,
Gymnázium Rumburk,
Gymnázium Slovanské náměstí Brno,
Moravské gymnázium
- Granty
- Hierarchie důvěryhodnosti
- Teorie pískoviště

Alternativní x Inovativní škola

- Alternativní školské koncepty
  - Waldorf
  - Montessori
  - Dalton

- Inovativní školy
  - Zdravá škola
  - OSV
  - Kritické myšlení